

Nr 111.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till rikets allmänna kartverk; given Stockholms slott den 5 mars 1943.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

GUSTAF.

Fritiof Domö.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 mars 1943.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför statsrådet Domö.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln, punkterna 215—218, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1943/44 för rikets allmänna kartverk beräkna, till avlöningar ett förslagsanslag av 880,400 kronor, till omkostnader ett förslagsanslag av 117,500 kronor, till kartarbeten m. m. ett reservationsanslag av 244,000 kronor och till utrustning m. m. ett reservationsanslag av 10,000 kronor. Jag torde nu ånyo få anmäla dessa ärenden för Kungl. Maj:t.

En genomgripande omläggning av den ekonomiska kartläggningen genomfördes vid 1937 års riksdag (prop. nr 237, jordbr.utsk. utl. nr 74, r. skr. nr

287). Beslutet innebar tillskapandet av en förenklad ekonomisk karta och hade i övrigt följande innebörd. Kartläggningen grundas på en genom fotografering från luften åstadkommen fotokarta i skala 1:10,000, varå efter fältarbeten inläggas fastighetsindelning, kommunikationsleder, sjöar och större vattendrag, bebyggelse, viktigare kraftledningar, fornlämningar samt av ägoslagen åker och trädgård. Beskrivning över kartan utarbetas icke. I planen för den ekonomiska kartläggningen ingå hela Götaland, Svealand utom vissa delar av Värmland och Kopparbergs län samt av Norrland de närmast kusten belägna delarna jämte ett område av Jämtlands län. I fråga om övriga delar av Värmlands, Gävleborgs och Västernorrlands län samt av kustlandet i Västerbottens och Norrbottens län ävensom vissa delar av Jämtlands län iordningställes fotokarta i skala 1:10,000 med därå inlagd fastighetsindelning. Denna fotokarta har närmast avsetts för skogsbruket. Över vissa delar av Kopparbergs län, som icke ingå i planen för den ekonomiska kartläggningen, upprättas fotokarta i skala 1:10,000 utan fastighetsindelning.

Med skrivelse den 15 april 1942 har *besparingsberedningen* avlämnat memoria med yttrande och förslag angående den ekonomiska kartläggningen. Efter att ha redogjort för kartverkets nuvarande organisation och arbetsuppgifter m. m. har beredningen yttrat i huvudsak följande.

Valet av karttyp sammanhänger givetvis intimt med vad staten i ett visst läge anses ha råd att betala. Att förhållandena härvidlag te sig helt annorlunda nu än för fem år sedan är uppenbart. Men bestämmandet av karttyp är också nära beroende av den nytta man kan anses ha av den ekonomiska kartan. De ändamål den ekonomiska kartan skall tjäna kunna visserligen icke fränkännas betydelse i olika hänseenden, särskilt för jordbruket och skogsbruket. Men å andra sidan bör anmärkas, att dess vikt för exempelvis jordbruks- och arealstatistiken, fastighets- och jorddelningsväsendet samt fastighetstaxeringen — som ofta särskilt framhållits som betydelsefulla ändamål för den ekonomiska kartan — enligt beredningens uppfattning måste anses jämförelsevis ringa. Särskilt sloppet av beskrivningen har minskat kartans användbarhet. Kartans lämplighet som översiktskarta, bland annat för lantmäteriet, torde också i viss mån ha minskat genom den större skalan. En ej obetydlig olägenhet uppkommer nämligen som följd av den större skalan genom uppdelning av materialet i ett stort antal blad. Till belysande härav kan nämnas, att den nyligen färdiga ekonomiska kartan i skalan 1:10,000 för Bohuslän består av icke mindre än 104 blad. Vidare förtjänar framhållas, att utmärkandet av samtliga jordregisterfastigheter å kartan, trots den stora skalan, i ett ej ringa antal fall icke kan ske på ett fullt tydligt sätt. En lägenhet om $\frac{1}{4}$ hektar eller $\frac{1}{2}$ tunnland representerar sålunda icke större figur å kartan än $\frac{1}{4}$ cm².

Med hänsyn till nu angivna omständigheter har det syntts beredningen i hög grad tveksamt, om utgifterna för den ekonomiska kartläggningen uppväga statsnyttan. Särskilt under tider, då sparsamhet med statens medel å alla möjliga områden bör eftersträvas, kan det starkt ifrågasättas, huruvida detta ändamål är av den vikt, att det kan sättas före andra som för närvarande icke kunna tillgodoses.

Vid övervägandet av olika möjligheter att mera väsentligt nedbringa kostnaderna för den ekonomiska kartläggningen har det framstått för bered-

ningen som särskilt anmärkningsvärt, att medan framställningskostnaderna för den ekonomiska kartan för närvarande beräknas uppgå till omkring 12,000 kronor för kv.mil, motsvarande kostnader för fotokartan, som ligger till grund för den ekonomiska kartan, stanna vid 1,500 kronor för kv.mil. Skillnaden i kostnader, 10,500 kronor för kv.-mil, belöper huvudsakligen på inläggning å kartan av fastighetsindelning, kommunikationsleder, sjöar och större vattendrag, bebyggelse, viktigare kraftledningar, fornlämningar samt av ägoslagen åker och äng. En väsentlig del av utgifterna härvidlag hänföra sig till tidsödande fältarbeten.

Enligt beredningens uppfattning utgör fotokartan en så pass god karta att staten bör kunna nöja sig med att utgiva endast en dylik karta som ekonomisk karta för hela riket. En så radikal förenkling av den ekonomiska kartan medför väsentliga årliga besparingar och anbefalles av beredningen som den ur besparingssynpunkt mest effektiva.

Därest man emellertid icke anser sig böra stanna vid utgivande av allenast fotokartan såsom ekonomisk karta, vill beredningen som alternativt förslag angiva, att förenklingar av den nuvarande ekonomiska kartan genomföras. Dylika synas nämligen möjliga utan att mera väsentligt minska kartans användbarhet. I sådant syfte vill beredningen närmast ifrågasätta en minskning av skalan från 1: 10,000 till 1: 20,000 samt en stark begränsning av fältarbetena vid kartframställningen. Beträffande fastighetsindelningen bör sålunda övervägas, om överhuvudtaget andra gränser än sådana som kunna inläggas å lantmäterikontoren böra medtagas. Lantmäteritekniskt icke fastställda gränser sakna också värde ur rättslig synpunkt och kunna åstadkomma direkt olägenhet. Med hänsyn till önskvärdheten att erhålla kartan i möjligaste mån tydlig kan ifrågasättas att utesluta fastighetsindelningen för vissa mindre fastigheter, exempelvis under 5—10 hektar, eller t. o. m. att inskränka gränserna till sådana för större egendomar och byar. Vidare torde särskilt fältarbete för inläggning av åker och trädgård samt kommunikationsleder och bebyggelse knappast vara nödvändigt. Den översikt själva fotokartan härutinnan erbjuder synes i stort sett vara tillfredsställande.

I anledning av besparingsberedningens förslag har jag jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juni 1942 tillkallat expeditionschefen i jordbruksdepartementet G. A. Bouveng för att verkställa utredning och avgiva förslag angående den ekonomiska kartläggningen m. m. Vid hemställan om erhållande av ifrågavarande bemyndigande anförde jag bland annat följande.

Vid den utredning, som bör igångsättas, torde de av besparingsberedningen framförda förslagen böra förutsättningslöst undersökas. Skulle det vid undersökningarna framgå, att enbart utgivande av fotokarta utan inläggande av fastighetsindelningen icke kan anses vara tillfyllest för de ändamål den ekonomiska kartan är avsedd att fylla, synes det av besparingsberedningen alternativt framförda förslaget om utgivning av den ekonomiska kartan i förminskad skala, eventuellt med inläggning av fastighetsgränserna endast i begränsad omfattning, böra prövas. Som riktlinje bör dock i de olika fallen gälla, att eventuella förenklingar icke få givas en sådan form, att kartans användbarhet äventyras.

Undersökningarna böra även omfatta andra möjligheter att åstadkomma besparingar än beträffande den ekonomiska kartläggningen. Kartverkets olika verksamhetsgrenar böra därför göras till föremål för undersökningar för att utröna huruvida inskränkningar av olika slag, bland annat i fråga om personalstaterna, kunna göras utan att därigenom möjligheterna för kartverket att på ett tillfredsställande sätt fylla sina uppgifter beskäras.

I en till mig avlämnad promemoria den 17 februari 1943 har *Bouveng* lämnat en redogörelse för utredningsarbetets aktuella läge. *Bouveng* har härvid meddelat, att han för att få en utgångspunkt för utredningsarbetet ansett det vara av vikt att söka erhålla kännedom om den betydelse, de i enlighet med det nya framställningssättet hittills färdigställda ekonomiska kartorna tillmätas för lantmäteriväsendet. På grund därav hade han från överlantmätarna inom de län, över vilka den nya ekonomiska kartan helt eller delvis utgivits, således Göteborgs och Bohus län samt Gotlands och Kalmar län införskaffat redogörelser för de hittills vunna erfarenheterna av berörda kartors utnyttjande inom lantmäteriväsendet. *Bouveng* yttrar i anslutning härtill.

Den gjorda utredningen synes giva vid handen, att utgivandet av en ekonomisk karta i enlighet med den 1937 antagna planen är av stor betydelse för lantmäteriväsendet, såväl vad angår fastighetsredovisning som fastighetsbildning, samhällsbildning och planering. Med hänsyn till beskaffenheten av äldre kartmaterial och omöjligheten att med hjälp av detta utan risk för förstöring av arkivhandlingar åjourföra fastighets- och samhällsbildningen, får den ekonomiska kartan anses outhärlig på här berörda område, och den medför genom de möjligheter den erbjuder till en effektiv och ändamålsenlig, vid varje tillfälle aktuell fastighetsredovisning, ökad rättssäkerhet inom fastighetsväsendets viktiga område. Uppenbart är, att ett utgivande av den ekonomiska kartan — på sätt besparingsberedningen ifrågasatt — utan inläggande av fastighetsindelningen skulle medföra ett bortfallande i väsentliga avseenden av dess nytta ur ovan angivna synpunkter. Vad överlantmätarnas yttranden i övrigt innehålla ger dessutom anledning till tvekan rörande lämpligheten av det andra av besparingsberedningen framförda alternativet, utgivning av den ekonomiska kartan i förminskad skala, eventuellt med inläggning av fastighetsgränserna endast i begränsad omfattning. I sistnämnda fråga har jag bl. a. genom personliga studier på fältet sökt åstadkomma ytterligare utredning. Vad därunder och i övrigt i saken framkommit ger stöd för den åsikten, att en förminskning av den ekonomiska kartans skala skulle i avsevärd grad minska dess användbarhet.

Vidare har *Bouveng* erinrat, att kartverket under senare år i ökad utsträckning tagits i anspråk för militära kartarbeten. I detta avseende har framhållits, att överbefälhavaren i skrivelse till kartverket den 6 oktober 1942, under hänvisning till behovet av vissa militära kartor, meddelat, att bearbetningen för militära ändamål av det genom flygfotografering under 1942 införskaffade fotomaterialet omedelbart borde påbörjas. Skrivelsen innebure att omkring 750 kartblad borde framställas före den 1 oktober 1943. Då organisationen vid kartverkets fotogrammetriska byrå icke vore av större omfattning än att enligt uppgift 250—300 kartblad per år kunde framställas, skulle ifrågavarande arbetens genomförande till den angivna tidpunkten kräva en mycket betydande ökning av organisationen för fotokartframställning. De militära önskemålens tillgodoseende skulle medföra, att de civila kartarbetena måste i huvudsak nedläggas. Enligt vad kartverket anfört i sin svarsskrivelse till överbefälhavaren borde inställandet av de ordinarie kartarbetena icke ifrågakomma, för så vitt icke ett oavvisligt krav föreläge ur beredskapssynpunkt att de militära kartarbetena slutfördes på den angivna korta tiden och med så långt möjligt kartverkets egen personal. Ytterligare hade överbefälhavaren i framställning till Kungl. Maj:t den 11 december 1942 ifrågasatt.

att kartverket åter skulle anknytas till försvarsväsendet samt hemställt, att åtgärder måtte vidtagas för frågans närmare utredande. Denna framställning hade remitterats till kartverket, som dock ännu ej avgivit yttrande i ärendet.

I anslutning till de sålunda lämnade upplysningarna har Bouveng anfört följande:

Det är icke min avsikt att nu taga principiell ståndpunkt till frågan om den ekonomiska kartläggningens framtida utformning. Även om det hittills införskaffade utredningsmaterialet kunde anses tillräckligt vägande för att därpå skulle kunna grundas ett omdöme om dels den samhällsnytta arbetet med denna kartläggning medför, dels det befogade ur statsfinansiell synpunkt av arbetenas fortsatta bedrivande under nu rådande förhållanden, och det alltså skulle vara möjligt att därigenom erhålla tillräckliga utgångspunkter för förslag i ämnet, har dock genom överbefälhavarens först omförmälda framställning frågan nu kommit i ett sådant läge, att ytterligare överväganden av alla därpå inverkan omständigheter blivit påkallade. Av överbefälhavarens senare framställning synes framgå, att från försvarsmaktens sida kommer att ställas ytterligare anspråk på kartverkets disponerande för militära ändamål, varigenom grundvalen för eventuella förslag rörande organisationen av den civila kartframställningen kan komma att rubbas. Under sådana förhållanden och då sådan osäkerhet är rådande angående den omfattning, i vilken kartverkets på civila ändamål inriktade verksamhet för den närmaste framtiden kan tänkas få fortgå, att definitiva förslag icke lämpligen kunnat nu uppgöras, finner jag mig nödsakad anmäla, att den mig anförtrodda utredningen icke kan fullföljas inom tid, att en därpå grundad proposition kan föreläggas årets riksdag.

I skrivelse den 31 augusti 1942, varöver statskontoret den 22 februari 1943 avgivit infordrat utlåtande, har rikets *allmänna kartverk* gjort framställning om anslag för budgetåret 1943/44 med tillhoppa 1,314,200 kronor till avlöningar, omkostnader, kartarbeten m. m. samt utrustning m. m. vid kartverket. Vidare har kartverket i skrivelse den 28 september 1942, varöver infordrade utlåtanden avgivits den 16 december 1942 av försvarsväsendets lönenämnd och den 27 januari 1943 av statskontoret, hemställt om ändrade bestämmelser rörande arvode till pensionerad militär personal vid anställning såsom icke-ordinarie befattningshavare vid kartverket.

Anslag till avlöningar.

Anslaget till avlöningar är för innevarande budgetår uppfört med 880,400 kronor. Kungl. Maj:t har den 17 april 1942 för rikets allmänna kartverk fastställt dels personalförteckning (statsliggaren sid. 728), dels ock följande

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	529,500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	2,090
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	»	235,410
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	113,400

Summa kronor 880,400.

Kartverket har i sin skrivelse den 31 augusti 1942 beräknat anslaget till avlöningar för budgetåret 1943/44 till 929,800 kronor. Rörande innehållet i skrivelsen må, såvitt angår avlöningsanslaget, i övrigt anföras följande:

Efter samråd med förenämnde utredningsman har kartverket vid beräkningarna av anslagsbehovet utgått från nu gällande arbetsuppgifter och därav föranledda behov av arbetskraft och medel för arbetenas planenliga be-
drivande.

Av det beräknade medelsbehovet, 929,800 kronor, avse 569,200 kronor avlöningar till ordinarie tjänstemän, 2,090 kronor arvoden och särskilda ersättningar bestämda av Kungl. Maj:t, 241,510 kronor avlöningar till icke-ordinarie personal samt 117,000 kronor rörligt tillägg.

Under ordinarieposten ha beräknats i runt tal 566,800 kronor för avlöningar — utom till innehavare av de å personalförteckningen uppförda ordinarie tjänsterna — jämväl till innehavarna av 7 föreslagna nya ordinarie tjänster, nämligen 3 flygfotografer i lönegrad A 15, 3 tekniska biträden i lönegrad A 11 samt 1 ritbiträde i lönegrad A 4. Vidare ha under ifrågavarande post upptagits 2,400 kronor för vikariatsersättningar. Höjningen av anslagsposten med 39,700 kronor är till ett belopp av 32,100 kronor föranledd av nyssnämnda förslag om utökning av antalet ordinarie tjänster samt till återstoden eller 7,600 kronor i huvudsak av beräknade löneklassförändringar. Med avseende å förslaget om inrättande av nya ordinarie tjänster har kartverket erinrat, att den av 1937 års riksdag beslutade omorganisationen av kartverket på grund av tidsförhållandena icke kommit till utförande i enlighet med fastställd plan. Personalinskränkningarna i förhållande till den ursprungliga planen hade svårast drabbat den ekonomiska kartbyrån, varå endast en tredjedel av den i planen till ett antal av 66 beräknade personalen varit tillgänglig för byråns huvudsakliga uppgift, den ekonomiska kartans framställande. De befattningshavare, som för kartverket i dess helhet enligt den avsedda befordringsgången redan nu eller under innevarande budgetår borde ha erhållit befordran till ordinarie tjänstemän, vore 3 flygfotografer i lönegrad Eo 15, 3 tekniska biträden i lönegrad Eo 11 samt 4 ritbiträden i lönegrad Eo 4. För flygfotografer, tekniska biträden och fotografbiträden finnas inga möjligheter till befordran till ordinarie utan inrättande av nya ordinarie befattningar. Vad beträffade ritbiträdena torde, på grund av avgång med pension bland de kvinnliga förste ritarna, den avsedda befordringsgången kunna vinnas genom att inrätta en ordinarie ritbiträdesbefattning. För att möjliggöra en önskvärd befordringsgång för viss del av personalen, särskilt angelägen med hänsyn till faran för att inom kartverket utbildad personal eljest sökte annan anställning och den synnerligen stora olägenheten härav för kartverket, och samtidigt i någon mån infria de uttalanden rörande befordringsgången, vilka gjorts av statsmakterna vid omorganisationen, syntes 3 flygfotografer, 3 tekniska biträden och 1 ritbiträde böra överflyttas till ordinarie befattningar från extra ordinarie. De angivna förändringarna i kartverkets personalförteckning har kartverket beräknat skola medföra en merkostnad av 1,472 kronor exklusive rörligt tillägg och kristillägg.

Under icke-ordinarieposten ha beräknats i runt tal dels 201,640 kronor för avlöningar till extra ordinarie och extra tjänstemän, dels 24,770 kronor för arvoden till vid kartverket anställda pensionerade officerare och underofficerare, dels 5,100 kronor för särskild gottgörelse till vid kartverket kommenderad militär personal, dels 4,000 kronor till ersättning för jordregisteravskrifter, dels 3,000 kronor till ersättning åt tillfälligt anställda och utomstående för specialarbeten, dels 3,000 kronor för betingsarbeten. Vid

beräklandet av icke-ordinarieposten ha medel ej avsetts för de extra ordinarie tjänster, vilka, enligt vad förut sagts, ansetts böra överföras till ordinarie befattningar. I övrigt har posten beräknats med hänsyn tagen till vid kartverket redan förefintlig icke-ordinarie personal, dock att medel härjämte upptagits för nyanställande av 2 flygfotografer i lönegrad Eo 15, 4 statskartografer i lönegrad Ex 16 och 2 tekniska biträden i lönegrad Ex 6. Inrättandet av sist angivna 8 befattningar skulle medföra en kostnadsökning under icke-ordinarieposten av i runt tal 34,700 kronor. Posten har vidare beräknats höjd med 3,480 kronor på grund av förväntade löneklassförändringar för den nuvarande personalen. Ytterligare har ifrågavarande post ökat med ungefär 5,050 kronor, avseende *dels* arvode till en befattningshavare, vilken av kartverket tidigare upptagits såsom extra ordinarie men som enligt Kungl. Maj:ts beslut den 27 mars 1942 erhållit arvode utöver pension, *dels ock* fyllnadsersättning till en underofficer, som nu är kommenderad till kartverket men som den 1 oktober 1943 blir pensionerad och då erhåller arvode från kartverket. Å andra sidan har förslaget om utökning av antalet ordinarie tjänster föranlett en utgiftsminskning å 30,650 kronor under förevarande post. Posten har därutöver med hänsyn till belastningen under föregående budgetår ansetts kunna minskas med i runt tal 6,480 kronor. Förslaget om nyanställande av extra ordinarie eller extra befattningshavare är enligt vad kartverket anfört motiverat av nödvändigheten att erhålla rekryteringspersonal för statskartografbefattningarna. Den föreslagna personalförstärkningen skulle i rådande läge dessutom lätta arbetsbelastningen på den fotogrammetriska byrån, varigenom den nuvarande personalen på ekonomiska kartbyrån skulle i något större utsträckning än under de senaste åren kunna användas för byråns egna arbetsuppgifter.

Slutligen har posten *rörligt tillägg* på grund av de under ordinarie- och icke-ordinarieposterna framställda förslagen uppräknats med 3,600 kronor till 117,000 kronor.

Statskontoret har med hänsyn till pågående utredning angående kartverkets organisation ansett sig icke kunna tillstyrka någon höjning av verkets avlöningsanslag.

Innan jag närmare ingår på kartverkets framställning den 28 september 1942 angående ändrade bestämmelser rörande arvode till pensionerad militär personal vid anställning såsom icke-ordinarie befattningshavare vid kartverket, torde följande redogörelse för hittills gällande bestämmelser i ämnet få lämnas.

I instruktionen den 18 juni 1937 (nr 644) för rikets allmänna kartverk och kartverkskommissionen stadgas i 7 § 4 mom., att pensionerad officer eller underofficer må, där så befinnes lämpligt, anställas vid kartverket såsom icke-ordinarie befattningshavare.

Före kartverkets omorganisation år 1937 kommenderades den pensionerade militära personalen, efter frivilligt åtagande, till generalstabens topografiska avdelning genom generalorder. Ersättningen utgick med i huvudsak samma belopp, som gällde för övrig pensionerad personal å militär arvodesbefattning. Sålunda utgingo enligt Kungl. Maj:ts brev den 1 juli 1923 de årliga arvodesbeloppen med 3,600 kronor till regementsofficer, 3,180 kronor till kompaniöfficer och 2,340 kronor till underofficer. Dessa bestämmelser gälla alltjämt, dock numera med vissa tillägg. Sålunda har den 20 maj 1938

föreskrivits, att vid kartverket såsom icke-ordinarie befattningshavare anställd pensionerad underofficer äger att, förutom honom tillkommande pension och fyllnadspension, uppbära arvode av 3,000 kronor, vilket arvode må tilläggas befattningshavare, som är fullt kompetent att utföra gravyrritning eller annan reproduktionsritning, från och med det kvartal, som infaller sedan tre år förflutit från anställandet som icke-ordinarie vid kartverket. På de fastställda arvoden utgå dyrtidstillägg samt kristillägg.

Kartverket har i sin nyssberörda framställning erinrat, att genom beslut av 1942 års riksdag (prop. nr 210; r. skr. nr 374) nya grunder fastställts för ersättning i fråga om arvodesbefattningar vid försvarsväsendet. Enligt de numera gällande bestämmelserna för de militära arvodesbefattningarna vid försvarsväsendet utginge arvodet till kapten med belopp motsvarande nettolön i militära avlöningsreglementets löneklass Oa 10 och till fanjunkare m. fl. med belopp motsvarande nettolön i löneklassen UO 7. Under den tid, som vederbörande pensionerade militära befattningshavare innehade sådan arvodesbefattning, uppbure han icke pension utan denna skulle gottgöras försvarsväsendets löneanslag från tolfte huvudtiteln. Genom de nya arvodesbestämmelserna hade arvodisterna vid försvarsväsendet erhållit höjda ersättningar i förhållande till vad tidigare varit fallet. Då kartverkets arvodesbefattningar varit jämställda med de militära arvodesbefattningarna, enär de från början varit sådana militära arvodesbefattningar vid generalstabens topografiska avdelning, borde de vid kartverket tjänstgörande pensionerade militära befattningshavarna nu erhålla motsvarande förbättring i sina avlöningsvillkor. Därmed skulle också vinnas, att samtliga arvodister vid kartverket å ena sidan i officers ställning och å andra sidan i underofficers ställning i vardera gruppen erhöle samma ersättning för sitt arbete, oberoende av för var och en gällande pensionsförmåner. Kartverket har vidare framhållit följande.

Av upprättad översikt framgår att skillnaden i sammanlagd ersättning per år enligt de nya arvodesbestämmelserna vid försvarsväsendet och de för kartverket gällande för tidigare pensionerade officerare varierar mellan 1,185 kronor och 1,376 kronor. För en kapten, som åtnjuter pension fr. o. m. den 1 oktober 1942 enligt allmänna tjänstepensionsreglementet, utgör däremot skillnaden blott 473 kronor. I den mån officerare med pension enligt äldre pensionsbestämmelser av åldersskäl avgå från arvodesbefattning vid kartverket och ersättas med officerare med pension enligt allmänna tjänstepensionsreglementet, skulle sålunda, vid tillämpning även vid kartverket av försvarsväsendets bestämmelser för arvodesbefattning, merkostnaden för kartverket successivt minskas.

Av översikten framgår vidare, att en tillämpning av försvarsväsendets regler skulle för de vid kartverket nu anställda pensionerade underofficerarna medföra en icke oväsentlig minskning i inkomst i förhållande till nu utgående förmåner. Detta är beroende på att nuvarande arvode till i reproduktionsritning fullt utbildad underofficer vid kartverket utgör 3,000 kronor mot vid försvarsväsendet tidigare utgående arvode av 2,130 kronor utöver pensionen. Då emellertid ersättningen vid försvarsväsendets arvodesbefattningar utgår omedelbart vid första anställning och utan särskild teknisk utbildning, bör vid kartverket ett särskilt tillägg liksom hittills utgå till de underofficerare, som tjänstgöra vid kartverket och ha full utbildning i reproduktionsritning.

Vid bestämmandet av detta tillägg torde man böra utgå från nuvarande skillnad i arvode. Med vederbörliga tillägg utgör nämnda skillnad 948 kronor, vilket skulle motsvara ett tilläggsarvode av 720 kronor, varå rörligt tillägg och kristillägg skulle utgå, i stället för nuvarande arvodeshöjning å 660 kronor, varå dyrtidstillägg och kristillägg utgå. Underofficer med dylikt tilläggsarvode skulle då erhålla en sammanlagd inkomst av 8,552 kronor inberäknat rörligt tillägg och kristillägg. Denna inkomst motsvarar i huvudsak den avlöning, som utgår till gravör vid kartverket i för sådan befattningshavare gällande högsta löneklass.

Kostnadsökningen genom övergången till de för försvarsväsendet fastställda arvodesgrunderna har beräknats till omkring 11,000 kronor om året. Summan kommer att successivt nedgå allteftersom de nuvarande anställda av åldersskäl avgå och ersättas med personal, som erhållit pension enligt allmänna tjänstepensionsreglementet. Kostnadsökningen kan då beräknas nedgå till 4,100 kronor, allt beräknat med nuvarande rörligt tillägg och kristillägg.

Vid genomförandet av de nya bestämmelserna torde pensionsmedlen böra tillgodoföras kartverkets avlöningsanslag. För den händelse dessa inkomstmedel få disponeras av kartverket och tillgodoföras anslagsposten avlöningar till icke-ordinarie personal, erfordras icke någon höjning av denna anslagspost. Skulle däremot ur anslagsredovisningssynpunkt ett tillgodoförande av pensionsmedlen till icke-ordinarie posten anses icke böra ifrågakomma, erfordras en höjning av nämnda post med 53,000 kronor. Då därjämte på nuvarande arvoden utgår dyrtidstillägg och icke rörligt tillägg såsom på grundlönen enligt de nya bestämmelserna erfordras vidare en höjning av posten rörligt tillägg med 13,500 kronor.

De nya bestämmelserna böra få tillämpas fr. o. m. den 1 oktober 1942, då motsvarande bestämmelser rörande arvodesbefattningarna vid försvarsväsendet träda i tillämpning. För budgetåret 1942/43 behöva därför anvisas 39,750 kronor såsom tillägg till anslagsposten avlöningar till icke-ordinarie personal, mot vilken utgiftsökning skulle svara en inkomst av pensionsmedel på 42,201 kronor.

Försvarsväsendets lönenämnd har förordat, att ersättning till den pensionerade militära arvodespersonalen vid rikets allmänna kartverk principiellt bestämdes att utgå enligt samma grunder som numera gällde för den pensionerade personalen i arvodesbefattning inom försvarsväsendet i anslutning till det av 1942 års riksdag godkända nya arvodesystemet. Lönenämnden har ej heller haft något att erinra mot den av kartverket föreslagna inplaceringen i löneklass av officerare och underofficerare. Beträffande kartverkets förslag, att tilläggsarvode å 720 kronor för år skulle kunna utgå till vissa underofficerare med särskild kompetens och efter viss tids tjänstgöring vid kartverket, har lönenämnden framhållit, att det skulle vara mera ändamålsenligt och bättre överensstämmande med de allmänna principerna för det nya arvodesystemet, därest även ifrågavarande underofficerare hänfördes till viss löneklass å löneplan UO av det militära avlöningsreglementet. Därest arvodet för dessa underofficerare bestämdes till belopp motsvarande lönen enligt militära avlöningsreglementet, löneklass UO 9, skulle löneförhållandena i stort sett komma att sammanfalla med dem som enligt kartverkets förslag skulle tillkomma dessa arvodestagare.

Statskontoret har anfört följande.

De vid kartverket såsom icke-ordinarie befattningshavare anställda pensionerade officerarna och underofficerarna synas med hänsyn till dem åliggande arbetsuppgifter närmast vara att jämställa med de i verkets personalförteckning uppförda statstopograf- och gravörsbefattningarna. Såsom framgår av handlingarna till Kungl. Maj:ts brev den 20 maj 1938 angående arvoden åt vissa vid rikets allmänna kartverk anställda pensionerade underofficerare, torde dock underofficer i allmänhet icke äga utbildning i koppargravyr och sålunda icke kunna utnyttjas till alla de arbeten, som en gravör skulle kunna utföra. På grund härav och då nämnda befattningar hänförs till lönegrad A 21, respektive A 15 bör det icke ifrågakomma att — med frångående av den princip, som lagts till grund vid fastställandet av nu utgående arvoden — dessa skulle bestämmas till sådana belopp, att de sammanlagda pensions- och avlöningsförmånerna komme att överstiga nettolönen för statstopograf och gravör. Det framlagda förslaget skulle emellertid i synnerhet för officerarna medföra icke oväsentligt högre löneställning än för de civila befattningshavarna. Officer skulle nämligen erhålla avlöningsförmåner till ett sammanlagt belopp av 12,511 kronor medan nettolönen inom lägsta, respektive högsta löneklassen av lönegrad A 21 uppgår till 9,568 kronor respektive 11,350 kronor. Underofficer skulle enligt förslaget komma i åtnjutande av avlöningsförmåner å tillhopa 8,552 kronor, under det att begynnelselön och slutlön för gravör uppgå till 6,674 kronor, respektive 8,601 kronor.

Statskontoret vill för övrigt framhålla, att sådana pensionerade officerare och underofficerare, som åtnjuta pension jämlikt de från och med den 1 juli 1942 gällande bestämmelserna, komma att redan med nu utgående arvoden erhålla förmåner, som överstiga avlöningen till motsvarande civila tjänstemän, då nämligen summan av pension och arvode i angivna fall uppgå till 12,037 kronor för officer och 8,646 kronor för underofficer i den högre arvodesklassen. På grund härav kunde rentav ifrågasättas, huruvida icke en sänkning av löneställningen för den militära personalen i kartverket borde komma till stånd. Under åberopande av vad sålunda anförts får statskontoret avstyrka bifall till framställningen.

*Före-
draganden.*

I årets statsverksproposition erinrade jag om den pågående utredningen angående den ekonomiska kartläggningen m. m. Enligt vad utredningsmannen sedermera anmält, kan på grund av närmare angivna förhållanden utredningsarbetet icke fullföljas inom sådan tid, att en därpå grundad proposition kan föreläggas årets riksdag. Frågorna om ändringar i den ekonomiska kartläggningens bedrivande och i kartverkets organisation torde sålunda nu få anstå och först ett kommande år föreläggas riksdagen. I detta läge anser jag mig böra förorda, att anslag till kartverket för nästa budgetår äskas i huvudsaklig överensstämmelse med för innevarande budgetår tillämpade grunder.

Med utgångspunkt från vad sålunda sagts kan jag icke tillstyrka kartverkets förslag om ändring till ordinarie tjänster av 3 befattningar som flygfotografer i lönegrad Eo 15, 3 befattningar som tekniska biträden i lönegrad Eo 11 samt en befattning som ritbiträde i lönegrad Eo 4. Ifrågavarande befattningar böra sålunda under nästa budgetår bibehållas å extra ordinarie stat. I avbidan på slutförandet av den förut omförmälda utredningen kan jag

ej heller för närvarande biträda förslagen om anställande av 2 extra ordinarie flygfotografer i lönegrad Eo 15 och 2 extra tekniska biträden i lönegrad Ex 6. Däremot vill jag med hänsyn till behovet av rekryteringspersonal för statskartografbefattningarna icke motsätta mig att medel beräknas för anställande av ytterligare 2 statskartografer i lönegrad Ex 16.

Vidkommande det framlagda förslaget om anpassning efter vissa löneklasser i de för försvarsväsendets aktiva personal gällande löneplanerna av arvodena till sådana pensionerade officerare och underofficerare, vilka tjänstgöra såsom icke-ordinarie befattningshavare vid kartverket, anser jag mig icke i nuvarande läge kunna biträda detsamma.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat bör avlöningsanslaget för nästa budgetår beräknas på följande sätt. Posten avlöningar till ordinarie tjänstemän torde böra höjas med 7,600 kronor, i huvudsak på grund av beräknade löneklassförändringar. Posten bör sålunda uppföras med 537,100 kronor. Anslagsposten arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, torde böra bibehållas vid nuvarande belopp 2,090 kronor. Under posten avlöningar till icke-ordinarie personal torde böra redovisas följande ökning, nämligen med 9,700 kronor på grund av förslaget om medelsanvisning för anställande av ytterligare 2 extra statskartografer och med 3,500 kronor på grund av beräknade löneklassförändringar för den nuvarande personalen. Å andra sidan kan i anledning av vad kartverket anfört posten minskas med (6,480—5,050 =) i runt tal 1,400 kronor. Posten bör sålunda uppföras med (235,410 + 9,700 + 3,500 — 1,400 =) 247,210 kronor. Slutligen torde posten rörligt tillägg med hänsyn till de i det föregående tillstyrkta utgiftsökningarna böra uppräknas med 3,000 kronor till 116,400 kronor. Kartverkets avlöningsanslag skulle följaktligen för nästa budgetår behöva uppföras med (537,100 + 2,090 + 247,410 + 116,400 =) 903,000 kronor, vilket jämfört med medelsanvisningen för löpande budgetår innebär en anslagsökning med 22,600 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att

1) godkänna följande avlöningsstat för rikets allmänna kartverk, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 537,100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 2,090
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal ..	» 247,410
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 116,400

Summa kronor 903,000;

2) till *Rikets allmänna kartverk*: *Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av .. kronor 903,000.

Anslag till omkostnader.

Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 117,500 kronor. Kungl. Maj:t har den 17 april 1942 fastställt omkostnadsstat för rikets allmänna kartverk (statsliggaren sid. 729).

I skrivelsen den 31 augusti 1942 har rikets allmänna kartverk hemställt, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår måtte uppföras med 124,400 kronor. Ökningen, 6,900 kronor, faller till ett belopp av 2,900 kronor på posten sjukvård m. m. och till återstående del eller 4,000 kronor på posten bränsle, lyse och vatten.

Statskontoret har i remissutlåtande den 22 februari 1943 beträffande förslaget, att posten till sjukvård m. m. skulle beräknas till 5,000 kronor, motsvarande det belopp som förbrukats under budgetåret 1941/42, anfört, att medelsåtgången nämnda budgetår syntes ha varit relativt sett avsevärt större än som vanligen vore fallet vid civila myndigheter. Statskontoret har för sin del förordat, att posten bestämdes till ett belopp motsvarande förbrukningen under budgetåret 1940/41 eller 4,000 kronor.

Före-
draganden.

Jag kan icke tillstyrka de av kartverket föreslagna utgiftsökningarna i vidare mån än att jag föreslår, att posten sjukvård uppräknas med 1,900 kronor till 4,000 kronor och posten bränsle, lyse och vatten med 2,000 kronor till 15,000 kronor. Anslaget skulle sålunda för nästa år behöva uppräknas med $(1,900 + 2,000 =)$ 3,900 kronor till $(117,500 + 3,900 =)$ 121,400 kronor. Sedan riksdagen beslutat i anslagsfrågan, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa omkostnadsstat för kartverket. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Rikets allmänna kartverk: Omkostnader för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av .. kronor 121,400.

Anslag till kartarbeten m. m.

För detta ändamål är för innevarande budgetår upptaget ett reservationsanslag av 244,000 kronor. Beträffande bestämmelser angående anslagets användning hänvisas till statsliggaren sid. 730.

I skrivelsen den 31 augusti 1942 har rikets allmänna kartverk för nästkommande budgetår upptagit ifrågavarande anslag till 250,000 kronor, vilket innebär en höjning i förhållande till innevarande budgetår med 6,000 kronor. Härvid ha med ledning av erfarenheterna från senare år utgifterna för reproduktionsarbeten beräknats höjda med 1,000 kronor till 13,500 kronor. För att erforderlig fältarbetspersonal vid de topografiska fältarbetena skall kunna påräknas har upptagits ett belopp av 6,000 kronor för anordnande av militär ritkurs, för vilket ändamål icke beräknats något belopp för innevarande budgetår. Å andra sidan har posten ortnamnsgranskning an-

setts kunna minskas med 1,000 kronor till 4,000 kronor. Övriga utgiftsposter, avseende fältarbeten, flygfotografering och bidrag till kartcentral inom krigsarkivet för moderna topografiska kartor, ha beräknats till oförändrade belopp av respektive 178,000, 45,000 och 3,500 kronor. Posten bidrag till kartcentral kan, enligt vad kartverket anfört, bortfalla för den händelse en av krigsarkivet gjord framställning om överförande av motsvarande belopp till krigsarkivets stat skulle bifallas.

I överensstämmelse med vad kartverket föreslagit finner jag ett belopp av 6,000 kronor böra beräknas under ifrågavarande anslag för anordnande av militär ritkurs. Vad beträffar det hittills under anslaget upptagna bidraget å 3,500 kronor till kartcentral inom krigsarkivet torde erforderliga medel för ifrågavarande ändamål komma att från och med nästa budgetår gäldas från anslag under fjärde huvudtiteln. Med beaktande av det anförda och då beräkningen av medelsbehovet under ifrågavarande anslag icke i övrigt givit mig anledning till erinran, torde anslaget för nästa budgetår böra upptagas med $(244,000 + 6,000 - 3,500 =)$ 246,500 kronor.

Före-
draganden.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Rikets allmänna kartverk: Kartarbeten m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av ..... kronor 246,500.

Anslag till utrustning m. m.

För detta ändamål är för innevarande budgetår uppfört ett reservationsanslag av 10,000 kronor. Anslaget är avsett för bestridande av kostnader för oförutsedda kompletteringar och reparationer å kartverkets flygplan.

I skrivelsen den 31 augusti 1942 har *rikets allmänna kartverk* hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Kartverkets framställning om oförändrad medelsanvisning av 10,000 kronor för bestridande av kostnader för oförutsedda kompletteringar och reparationer å kartverkets flygplan föranleder icke någon erinran från min sida. Liksom för innevarande budgetår torde anslaget, i den mån detsamma finnes därtill förslå, få anlitas för nyanskaffning av skåpinredning samt av viss maskinell utrustning för kartverkets behov. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Före-
draganden.

att till *Rikets allmänna kartverk: Utrustning m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av ..... kronor 10,000.

Kunql. Maj:ts proposition nr 111.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Siv Schiöler.